

"Ελλην, ἀνέγκων εἰς τὴν Σχολὴν τῶν φυτοφάγων, ἀναγνοὺς ὅσα πρὸ τίνος ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἐστίᾳ» ὁ ἡμέτερος συνεργάτης κ. Γ. Δροσίνης περὶ τοῦ ἐν Λεϊψία ἐστιατρίου τῶν φυτοφάγων, ἐπιστέλλει ἡμῖν τὸ κατωτέρω ἄρθρον, ἐν ᾧ συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς αἰρέσεως, ἧς ὁπαδὸς τυγχάνει. Τὴν συνηγορίαν ταύτην εὐχαρίστως δημοσιεύομεν ἐνταῦθα.

ΚΡΕΩΦΑΓΙΑ ἢ ΦΥΤΟΦΑΓΙΑ ;

"Οτι σήμερον ἡ κοινωνία νοσεῖ ὑγιεινῶς καὶ ἠθικῶς, παρὰ πάσας τὰς προόδους τοῦ πολιτισμοῦ, οὐδεὶς, νομίζομεν, ἀμφιβέλλει. Ἀσθενεῖαι καὶ δυστυχίαι παντοῖαι ἐξ ἐνός, ἐγωϊσμὸς καὶ ἰδιοτέλεια ἐξ ἑτέρου, ὁσημέραι αὐξάνοντα, κατατρύχουσι τὸν ἄνθρωπον καὶ διειστέραν τὴν βιωτικὴν πάλιν καθιστώσιν. Τὸ συμφέρον κανονίζει πᾶσας τὰς πράξεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς συχνὴν βλάβην παντός ἄλλου αἰσθήματος καὶ ἠθικοῦ νόμου. Τὸ παρὰ φύσιν καὶ ἀκανόνιστον τῆς καταςτάσεως ταύτης κατανοοῦσι καὶ κυβερνήσεις καὶ λαοί, καὶ παντὶ σθένει ἀγωνίζονται νὰ ἐλαττώσωσι τὴν δυστυχίαν καὶ νὰ διευκολύνωσι τοὺς ὄρους τῆς ζωῆς. Αἰρέσεις δὲ παντοῖαι κοινωνιστικαὶ καὶ μηδενιστικαὶ καὶ δημοκρατικαὶ πάσης ἀποχρώσεως διορῶσι τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἀνατροπῇ τῶν καθεστώτων καὶ μεταρρυθμίσει τῆς κοινωνίας ἐπὶ νέων βάσεων, ἀναλόγων ταῖς ἰδέαις ἐκάστης αὐτῶν.

Ἀλλοίαν ὁλως ὁδὸν πρὸς λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ λεγομένου ζητήματος ἐτόλπησαν οἱ φυτοφάγοι. Φρονοῦντες, καὶ δικαίως, ὅτι ἡ τροφή ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς ὑγείας καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου, τὴν μεταβολὴν ταύτης κηρύττουσιν ὡς τὸ κατάλληλον μέσον πρὸς ἐπίτευξιν βίου εὐδαιμονεστέρου. Προτείνουν λοιπὸν ὡς κυριώτερον ὄρον τὴν ἀποχὴν ἀπὸ παντός εἶδους κρέατος, ὡς βλαβεροῦ τούτου ὑλικῶς καὶ ἠθικῶς. Ἰδωμεν ἐν ὀλίγοις τίνα τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν.

Αὐξάνει καὶ ῥιζοῦται δυνατώτερον καθ' ἡμέραν ἡ ἰδέα ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἵνα ζήσῃ, ἔχει ἀνάγκην κρέατος. Τοῦτο οἱ φυτοφάγοι θεωροῦσιν ἐσφαλμένον πάντη. Χωρὶς νὰ καταφύγῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὰς σάρκας τῶν ζῶων, δύναται, λέγουσιν οὗτοι, νὰ ζήσῃ, λίαν ὑγιᾶς ἔχων τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα, ἀντλῶν τὴν τροφήν του μόνον ἐκ τοῦ φυτικοῦ βασιλείου. Οἱ καρποί, οἱ σπόροι, τὰ φυτὰ ἐν γένει περιέχουσι πᾶσας τὰς θρεπτικὰς ὕλας, τὰς χρησίμους εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν: λευκωματώδεις καὶ ἀμυλώδεις οὐσίαις, λίπη, ἅλατα. Καὶ ταῦτα ἀρκούντως καθαρὰ καὶ εὐπεπτα καὶ οὐχὶ μεμιγμένα μετ' ἐρεθιστικῶν καὶ δηλητηριωδῶν οὐσιῶν, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐν τῷ κρέατι.

Πᾶς τις ἤκουσεν ἢ ἀνέγνωσεν, ἰδίως κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη τῆς μακρινῆς κρεωφαγίας, περὶ δηλητηριάσεων προελθουσῶν ἐκ κρέατος καὶ μόνου. Ὀλόκληροι κλάσεις ζωϊκῶν δηλητηρίων,

αἱ πτωμαῖναι καὶ λευκωμαῖναι, ἀναπτυσσόμεναι ἐν τῷ κρέατι μικρὸν μετὰ τὴν σφαγὴν τοῦ ζώου ἢ καὶ ζῶντος αὐτοῦ, καθιστῶσι τὸ κρέας βλαβερὸν καὶ ἐπικίνδυνον. Ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα ὅλα ἄτομα ἐδηλητηριάσθησαν πέρυσιν ἐν τινὶ μεγάλῃ πόλει τῆς Γερμανίας φαγόντα κρέας νόστιμον κατὰ τὰ ἄλλα τὴν γαῖαν. Ἐσχάτως ἔτι ἐν τῷ τελευταίῳ ἐν Βερολίῳ συνεδρίῳ τῶν Γερμανῶν φυσιολογῶν, καθηγητῆς τῆς Χημείας ἀνήγγειλεν ὅτι ἐν τοῖς πτώμασιν ἐπτὰ προσώπων δηλητηριασθέντων ἐξ ἄλλαντος εὔρε τὸ ζωϊκὸν δηλητήριον, τὸ ἐπανεγκὼν τὸν θάνατον τῶν δυστυχῶν τούτων κρεωφάγων. Περὶ τριχινιάσεως καὶ λοιπῶν ἀσθενειῶν μεταδιδόμενων ἀπὸ τοῦ ζώου εἰς τὸν ἄνθρωπον παραλείπομεν ν' ἀναφέρωμεν.

Ἄλλ' ἡ φυτικὴ τροφή, λέγουσιν οἱ κρεωφάγοι, δὲν δίδει τόσας δυνάμεις, ὅσας τὸ κρέας. Εἶναι ἰδέα καὶ αὕτη ἐσφαλμένη καὶ οὐδόλως ἐπικυρουμένη ὑπὸ τῆς πείρας. Τοῦναντίον ἡ πείρα ἀποδεικνύει ὅτι οἱ φυτικὴν τροφήν λαμβάνοντες, ἐνῶ εἶναι ὀλιγαρκέστεροι, ἀντέχουσιν ἐπίσης ὡς οἱ λοιποὶ ἢ καὶ περισσότερον τούτων εἰς τὴν ἐργασίαν. Τεκμήριον οἱ Σῖναι ἐργάται, οἱ λιτότατα μὲ ὄρουσαν τρεφόμενοι, πρὸς οὓς οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν δύνανται ν' ἀνταγωνισθῶσιν. Τεκμήριον οἱ Ἰταλοὶ ἐργάται, οἱ Πεδεμόντιοι, οἱ πολὺνταρ καὶ μακαρόνια μόνον τρώγοντες καὶ ἐν τούτοις πανταχοῦ τῆς μεσημβρινῆς καὶ μέσης Εὐρώπης προτιμώμενοι τῶν ἄλλων ἐργατῶν, διότι καὶ περισσότερον ἐργάζονται καὶ ὀλιγώτερον ἡμερομίσθιον ἀπαιτοῦσιν. Γνωστὸν ὅτι τὰ γεώμηλα ἀποτελοῦσι τὴν κυρίως τροφήν τῶν φιλέργων Ἰρλανδῶν, ὧν τὴν ἐργατικότητα ζητοῦσιν νὰ ἐκμεταλλεῦνται δωρεάν οἱ μπιφτεκοφάγοι Ἀγγλοί. Ἀλλὰ τί τρέχονεν μακράν; Οἱ Ἕλληνες χωρικοὶ κατὰ τὰς ἐορτὰς μόνον τρώγουσιν κρέας. Οἱ Ἀλβανοὶ ἐργάται, οἱ μὲ ψωμὶ καὶ κρομμῦδι τρεφόμενοι, εἰσὶν εὐρωστότατοι καὶ ἀνὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν κατ' ἔτος διασπειρόμενοι ἐκτελοῦσι τὴν κοπιθεωστάτην τῶν ἐργασιῶν, τὸ σκάψιμον.

Ἐτέρα ἰδέα, ἀβάσιμος ὁλως ἐπίσης, ὑπάρχει παρὰ τοῖς κρεωφαγοῦσιν. Διατείνονται δηλ. οὗτοι ὅτι οἱ πνευματικῶς ἐργαζόμενοι ἔχουσιν ἀνάγκην κρέατος, καὶ ὅτι ἄνευ τούτου τὸ πνεῦμα ἀμβλύνεται. Οἱ δὲ φυσιολογικᾶς τινὰς γνώσεις ἔχοντες ἐξηγοῦσι τὸ πρᾶγμα, ἀποδίδοντες εἰς τὸν ἐν τῷ κρέατι φωσφόρον ἐνέργειαν ἀναπτύσσουσαν τὸ πνεῦμα καὶ διεγείρουσαν τὴν σκέψιν. Δὲν σκέπτονται ὅμως οὗτοι ὅτι καὶ εἰς τὸ κρέας τῶν ζῶων ἐκ τῶν φυτῶν ἠντλήθη ὁ φωσφόρος οὗτος. Καὶ πράγματι τόσα φυτὰ καὶ καρποὶ καὶ σπόροι περιέχουσι φωσφόρον, χρήσιμον εἰς τὸν ἐγκέφαλον, τὰ ὅσα καὶ τοὺς διαφόρους τοῦ σώματος ἰστούς. Οἱ μύκητες, αἱ κολοκύθαι, οἱ ἀσπάραγοι, αἱ σταφυλαὶ κ.λ.π. εἰσὶ πηγαὶ πνεύματος καὶ ευφύας διὰ τοὺς ἐκ τῶν κρεωφάγων τὴν εὐήθειαν φοβου-

μένους. Ἄλλ' αἱ θεωρίαι περιτταὶ ὅταν ἡ πείρα παρέχῃ ἡμῖν ἀποδείξεις. Ὁ Πυθαγόρας καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν δὲν ἦσαν βεβιαῖως ἀμβλύνοες. Ὁ Ῥουσσώ, ὁ Φραγκλῖνος, ὁ Λαμαρτῖνος οὐδέποτε ἦ σπανίως ἔφαγον κρέας. Αἱ ἀνώτεροι κλάσεις τῶν Ἰνδῶν, αἱ κατὰ τὴν πολὺν ἀρχαιότητα τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει οὐ μικρὸν ἀναπτύσσασαι, ἐθεώρουν τὸ κρέας ὡς τροφὴν ἀκαθαρτον. Πασίγνωστος εἶναι ἡ αὐστηρὰ φυτοφαγικὴ διαίτα πολλῶν χριστιανῶν πατέρων, ὑγιῶν τὸ τε σῶμα καὶ τὸν νοῦν, ἰδίᾳ κατὰ τοὺς πρώτους τοῦ χριστιανισμοῦ αἰῶνας. Οἱ δὲ νεώτατοι καὶ σύγχρονοι φυτοφάγοι βεβαιοῦσιν ἐκ πείρας ὅτι τὸ πνεῦμά των οὐ μόνον δὲν ἐξησθένησεν, ἀλλὰ τοῦναντίον διαυγέστερον καὶ ἐργατικώτερον κατέστη. Ἡδυνάμεθα εἶτι νὰ προσθέσωμεν πλεῖστα ὀνόματα σοφῶν καὶ ἐξόχων ἐν γένει πνευμάτων, οὐδέποτε ἦ σπανίως κρεωφαγησάντων. Ἄλλ' οὐδ' ὁ χρόνος οὐδ' ὁ χώρος ἐπιτρέπει ἡμῖν ἐνταῦθα νὰ βιογραφήσωμεν.

Ἰδωμεν ἐν συντόμῳ ὁποῖα ἡ ἐνέργεια τῆς φυτοφαγίας καὶ ὁποῖα ἡ τῆς κρεωφαγίας ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ χαρακτῆρος. Οἱ φυτοφάγοι βεβαιοῦσιν ὅτι ἡ φυτοφαγία καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον μειλίχιον καὶ εὐαίσθητον εἰς τὰ παθήματα τῶν ἄλλων, διότι ὁ πονῶν ὅταν βλέπῃ ζῶον δυστυχοῦν, πολλῶ μᾶλλον πονεῖ καὶ πάσχει ἐπὶ τῇ θείᾳ τοῦ ὁμοίου τοῦ ἀνθρώπου δυστυχούντος. Τοῦναντίον ὁ πρὸς τὰς κακουχίας τῶν ζῶων ἀναισθητός ὢν, σκληρὸς καὶ ἀναισθητός εἶναι καὶ πρὸς τὸν πλησίον του. Ἐτι δὲ σκληρότερος καὶ ἀναισθητότερος καθίσταται, ὅταν, προξενῶν τὴν ὑψίστην δυστυχίαν, τὸν θάνατον, εἰς τὰ ζῶα, μόνον καὶ μόνον ἵνα εὐχαριστήσῃ τὸν στίμαχόν του, οὐδεμίαν συγκίνησιν αἰσθάνεται. Πρὸς ἀπίδειξιν τούτου παραβάλλουσιν οἱ φυτοφάγοι τοὺς τραχεῖς σφαγεῖς, τοὺς καθ' ἑκάστην ἀναισθητῶς φονεύοντας, πρὸς τοὺς ἡσυχούς καὶ ἀγαθοὺς γεωργούς, τοὺς ἐκ τῆς μητρὸς γῆς κυρίως τὴν τροφὴν των παραλαμβάνοντας. Καὶ τὰ φερόεϊκα δὲ ἔθνη, τὰ περὶ θήραν καὶ ἀλιεῖαν ἀσχοληθέντα, ἦσαν πάντοτε ἀγριώτερα καὶ αἰμοβορώτερα τῶν ἡσυχῶν καὶ σταθερῶν κατοικίαν σχόντων γεωργικῶν ἐθνῶν. Πλὴν τῆς ἐξωθεν ἐπερχομένης ταύτης βλάβης, τὸ κρέας καὶ ὡς τροφὴ ἐνεργεῖ ἀναπτύσσει, κατὰ τοὺς φυτοφάγους, παντοῖα πάθη κτηνῶδη καὶ καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἐμπαθῆ καὶ ἐκτραχύνει τὴν καρδίαν αὐτοῦ.

Ἐν συνόλῳ οἱ φυτοφάγοι ἐπιζητοῦσι διὰ τοῦ διαιτητικοῦ των συστήματος ἀπλοποιήσιν τοῦ βίου, ὑγείαν, μακροβιότητα, ἀγάπην καὶ ἁρμονικὴν συμβίωσιν μετὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζῶων. Ἡ ἰδέα των εἶναι βεβαίως εὐγενὴς καὶ ὑψηλή. Ἄν καὶ τὰ μέσα των εἶναι κατάλληλα, τοῦτο θὰ ἀποδείξῃ καὶ τοῖς μεμνημένοις μακροτέρα πείρα.

Καὶ τί θὰ γείνωσι τότε τὰ ζῶα; Ἐρωτῶσιν οἱ κρεωφάγοι, οἱ ἐγωϊστικῶς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων διδασκόμενοι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ἀπόλυτος κύριος πάντων τῶν ἄλλων πλασμάτων καὶ ὅτι δι' αὐτὸν μόνον καὶ τὴν γαστέρα του ἡ φύσις ἐφρόντισεν. — Θὰ ζήσωσιν καὶ ταῦτα ἐν εὐδαιμονίᾳ παίζοντα καὶ σκιρτῶντα, ἀγαπῶντα καὶ ἀγαπώμενα, ἀπαντῶσιν οἱ συμπάσχοντες φυτοφάγοι. Ἐπειτα ἀναγκάζομεν αὐτὰ νὰ ὀργῶσι τοὺς ἀγρούς, νὰ σὺρῶσι τὰς ἀμάξας ἡμῶν, ἀφαιροῦμεν αὐτὰ τὸν μόνον των χιτῶνα, τὸ μαλλίον, πίνομεν τὸ γάλα των ἅς θεωρήσωμεν τοῦλάχιστον αὐτὰ ἴσα ἡμῖν ἀπέναντι τοῦ θανάτου.

Δὲν εἶναι καιρὸς νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα τὸ ζήτημα πολιτικοοικονομικῶς καὶ αἰσθητικῶς. Ἀρκεῖ μόνον ν' ἀναφέρωμεν ὅτι τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρπούς ποριζόμεθα ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τῆς γῆς, τὸ δὲ κρέας διὰ μέσου των ζῶων, ὅτε καὶ ἡ ἐργασία καὶ αἱ δαπάναι περισσότεραι. Ὑπὸ δὲ αἰσθητικῆν ἔποψιν ὑπομιμνήσκομεν ὅτι οὐδεὶς ποτε ποιητῆς ἔφαλε τὸν δύσοσμον τοῦ σφαγείου ἀέρα ἢ αἰμοστάζοντα μηρὸν βοός. Ἐνῶ οἱ κῆποι μὲ τὰ καρποφόρα δένδρα των καὶ τὰ ζῶντα πτηνὰ των καὶ οἱ ἀγροὶ μὲ τὰ λήϊά των παρέσχον ὑπόθεσιν εἰς περιγραφὰς ποιητικωτάτας καὶ εἰδύλλια ἀγροτικά ἀφελέστατα. X. B.

ΕΛΑΦΡΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τὰ συστήματα τῶν φιλοσόφων περὶ γενέσεως τοῦ παντός ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς θεωρίας τοῦ τυροσκώληκος περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἐλβετικοῦ τυροῦ.

Διατί φέρομεν τὰ διοπτρα ἐπὶ τῆς ρινός; διότι πρέπει πάντοτε ὁ κατώτερος νὰ φέρῃ τὰς ἀτελείας καὶ τὰ λάθη τῶν ἀνωτέρων.

Εὐτυχέστεροι τῶν ἀνθρώπων εἶνε οἱ μουσικοὶ· διότι παίζουσιν ὅταν ἐργάζονται, καὶ ἐργάζονται ὅταν παίζουν.

Εὐκολώτερον εἶνε νὰ κάμῃ τις τὸ ἄσχημον ἄσχημότερον παρὰ τὸ ὥραιον ὥραιότερον.

Τὸ ν' ἀφιερῶθῃ τις ὅλως εἰς τὴν τέχνην ἀπαιτεῖ βεβαίως εὐφυΐαν· τὸ νὰ μὴ πεινάτῃ ὅμως συγχρόνως ἀπαιτεῖ μέζονα τέχνην.

Παρόραμα. Ἐν τῷ «Ἀνεκδότῳ Θρήνῳ» ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῷ δημοσιευθέντι διὰ τοῦ προηγουμένου φυλλαδίου τῆς «Ἑστίας» παρελείφθη ἐν ταῖς ὑποσελίδιοις γραφαῖς τῆς σελ. 825 ἡ λέξις ἐπαινέσει ὡς δευτέρα παραπομπή, ἀναφερομένη εἰς τὸ τοῦ κειμένου ἐν στ. 160 ἐπαινώσιν, ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῆς παραπομπῆς διορθωτέος ἀντὶ 1 εἰς 2.